

Tátové ze Sedmičky

26.4.2024 - | Městská část Praha 7

Tatínkové jsou na Sedmičce zkrátka všude, kam se podíváš. Jsou místním fenoménem. Nebo ne? Možná jsou tu jen víc vidět, protože podobně frekventovaná ulice jako Milady Horákové se hledá těžko. Žijeme v živoucí čtvrti, kde chodníky nikdy nezůstanou prázdné a kavárny často nevědí, kam své hosty usadit. Takže možná tady ty tatínky prostě jenom víc vidíme. Někdy je vidíme třeba dokonce i v hipsterském espresso baru vysedávat s malým přírůstkem do rodiny i s maminkou a ti nehipsterští z nás se v duchu táží sami sebe, kde na to asi tak berou čas a peníze?!

Letná a Sedmička obecně je mnohými vnímána jako ostrůvek moderní rovnoprávnosti, inovativnosti a progresivity, který inspiruje okolní městské části, ba možná dokonce i jiná města. Jiní ji zase nahlízejí jako bláznivou čtvrť, kde je vše, co by mohlo být normální, vzhůru nohama. Zženštilí muži tu tráví dopoledne na kafíčku s ostatními mužskými kamarádkami, zatímco mužné ženy v černých brýlích vyrážejí do kanceláří na porady nebo svými dlouhými nehty klepou na volant v dopravní špičce při cestě – kam jinam – do práce.

Co je tedy správně? Za účelem dobrat se alespoň některých hlubších faktů jsem vyzpovídala několik sedmičkových tatínků a výsledek byl zajímavý. Zdání někdy klame. I na Sedmičce. Při důkladnějším zkoumání je patrné, že to s tou proměnou tradičních rolí matky a otce ani tady, v Praze 7, není až tak žhavé. No ale na druhou stranu... Pojdme se tedy na fenomén (sedmičkového) otce podívat podrobněji.

Myslím, že tatínci to mají na Letné fajn. U Letenského zámku si můžete koupit pivo a zajít s dětmi na hřiště „u koně“, nebo kousek dál „k hrochovi“.

Na Prahu 7 jsme se odstěhovali před dvěma lety právě kvůli vhodnějšímu bydlení a prostředí (parky, bezbariérovost).

Představa moderního tatínka je zhruba následující: aktivně se podílí na péči o své děti, pravidelně využívá veřejný prostor, zajímá se o sebezobrazování, aby byl svým potomkům dobrým vzorem, medituje, aby se stal „zenovým otcem“, nebo o to minimálně usiluje, a k tomu navíc nejenže stále vydělává dostatek peněz, aby rodinu (společně se ženou) uživil, ale také je k manželce pozorný, chápavý a pečující a nezapomíná, že ve vztahu musí přes veškeré útrapy rodinného života zůstat také prostor pro romantiku. Navíc u mnoha sedmičkových „naplavenin“ neboli nukleárních rodin, které jsou k tomu všemu odtržené od dříve tradičního modelu, v němž byli babička a dědeček na dosah, a práci zaneprázdněného otce tak mohl kdykoli nahrazovat starší muž rodu, je veškerá tíha mužského vzoru skutečně pouze na bedrech tatínka. Otec musí být superhrdina a velký úžasňák. Kdo všechny tyto atributy splňuje, ať se prosím přihlásí, rádi s ním uděláme rozhovor do příštího čísla Hobuletu.

A teď vážně – než jsem tento článek začala psát, neměla jsem tušení, o čem bude. Na začátku byla jen neurčitá touha zpracovat téma, které se mi pro Sedmičku zdálo výstižné. Nejvíce mě na celém procesu příjemně překvapilo, kolik respondentů se mi nakonec podařilo vyhledat a s jakou chutí, citlivostí a otevřeností se oslovení muži chtěli o své dojmy, názory a zkušenosti podělit.

Převažuje to, že já pracuji na plný úvazek a manželka na poloviční a stará se víc o domácnost, dětské kroužky a rodinné zábavy. Já mám na starosti spíše finance a chod domácnosti. Volný čas trávíme standardně a často všichni spolu. Domácí práce máme rozdělené a jsme si v nich rovni.

Jsem rád, že dcera vyrůstá ve velkém městě. Považuji za důležitou součást života poznat jiné kultury. Věřím, že jí to pomůže nastavit si správné hodnoty.

Nakonec jsem sesbírala vskutku pestrý vzorek – od tatínků se spíše tradičními názory na rodičovství přes otce se zkušeností se sdílenou nebo plnou rodičovskou dovolenou až po rozvedené tatínky, kteří mají dítě ve střídavé péči. Jejich pohledy na svět se pochopitelně v mnohém liší. A – světe, div se – dokonce se z odpovědi zdá, že ve světě otců existuje vlastně mnoho stereotypů a ve veřejném prostoru i určitá diskriminace.

Jako tatínek batolete určitě vnímám předpojatost veřejných toalet a jiných prostor, kde jsou přebalovací pulty často k dispozici pouze na ženských toaletách. Tak nějak se automaticky počítá, že dítě se bude v těchto prostorách pohybovat pouze s matkou.

Jako otec dítěte, které má neuvěřitelný strach ze psů (kvůli neohleduplným majitelům), bych chtěl apelovat na majitele pejsků, aby se zamysleli, zda je skutečně nutné nechávat je neustále na volno i v místech, kde se pohybují děti.

Určitě by bylo fajn, kdyby tu bylo víc podniků s dětskými koutky. To je něco, co tu docela chybí.

Inspirace za hranicemi

Ať už je cesta ke sdílení rodičovské péče a zapojení otců do světa dětí již od narození (nebo rovnou před narozením) správná, či nikoliv, za jednu z nejmodernějších zemí v přístupu k otcovství je často považováno Švédsko. Tam odchází alespoň na nějakou dobu na rodičovskou dovolenou 90 % otců, určitá část rodičovských příspěvků je tam totiž dostupná pouze jim, a když si ji nevyberou, propadne státu. V severských zemích současně obecně existují pro otce flexibilnější pracovní podmínky, je tam podporována rovnost mezi pohlavími a přítomnost otce na rodičovské je zaběhlou společenskou normou. Je tedy brána jako přirozená, nikoliv jako podivná anomálie, jakou u nás byla třeba ještě před deseti a více lety. Otec, který se chtěl místo kariéry věnovat potomkům, byl většinou považován za „exota“.

Pohled za hranice našeho státu ale nemusí být inspirativní pouze v otázce rovnosti otců a matek a moderní péče o dítě. Tatínkové na Sedmičce jsou často cyklisté a k tomuto bohulibému sportu nebo způsobu přepravy vedou i své dcery a syny. Narážejí často ale na neohleduplnost ostatních kolemjdoucích nebo (mírně neurotických) řidičů aut a tramvají. Progresivní města jako například Kodaň, Berlín či Vídeň nebo severské státy, případně Nový Zéland, mají obecně lepší infrastrukturu měst a často striktní omezení dopravy ve prospěch cyklistů, a to především dětských. Základem je ale mezilidská vlídnost a ohleduplnost. V Praze obecně se v ulicích občas zdá, že si prostě jdeme po krku. Když se k tomu připočte ještě třeba vyhazování odpadků či nedopalků přímo na chodník, výsledkem je, že dětem se jasně ukazuje spíš odvrácená strana společnosti. Právě tohle zmínil nejeden sedmičkový otec.

Do budoucna vnímám velké nepřátelství dopravy vůči cyklistům, hlavně těm nejmenším. Přejde mi přirozené, že bych jezdil s dcerou do školy na kole. V zahraničí běžné, u nás život ohrožující.

Jsem mnohem radikálnější ohledně veřejného prostoru a chování lidí (zejména řidičů aut). Doporučil bych každému zkusit si pohybovat se po městě s kočárkem. Myslím, že by pak Praha vypadala a fungovala jinak. Na druhou stranu mě naše dcera nutí být mnohem otevřenější a komunikativnější vůči okolí. Inspiruje mě svou bezprostředností a lidé nám to často s úsměvem vracejí.

Otcové na „otcovské“

Tátové, kteří se rozhodli s dětmi zůstat doma buď úplně, nebo částečně, obvykle zmiňují velkou únavu a zcela odlišnou a slovy nepopsatelnou úroveň pochopení žen a matek. Důvodů pro toto

rozhodnutí bývá mnoho, od touhy být si ve vztahu a rodině rovni přes vyšší plat ženy až po psychologické důvody, třeba to, že v období raného dětství se zásadně formuje osobnost dítěte a výrazný vliv nejen matky, ale i otce může být zásadní. Je rozhodně zajímavé, že když už se tatínek na rodičovské ocitne, rozdělenou péči obvykle oba rodiče hodnotí výrazně pozitivně a negativ mnoho nenacházejí. Navíc když se tátové po rodičovské vrátí do práce, mají vůči ní větší odstup, protože vědí, že na světě jsou důležitější věci. Všeobecně se progresivní skupiny, firmy, odborníci i laici shodnou na tom, že narušení přetrvávajícího „kultu mateřství“ je ve výsledku ku prospěchu všem – matkám, které si lépe odpočinou, otcům, které může péče o dítě zachránit třeba před profesním vyhořením, dětem, které lépe nasají obě strany mince a možná budou v budoucnu v lepším souladu s oběma polovinami své DNA, a nakonec i ekonomice, která může těžit z mužských i ženských talentů.

V cca jednom a půl roce dítěte jsme přešli na sdílenou rodičovskou. Máma tři dny, táta dva dny. Chtěl jsem trávit s dítětem více společného času. Zároveň jsem chtěl umožnit partnerce návrat do práce. Myslím, že i pro vztah nás rodičů je důležité, že každý pozná tu druhou stranu mince.

Všem tatínkům bych rodičovskou alespoň na nějaký čas vřele doporučil.

Z pohledu tatínka mi připadá, že je složitější najít pro dítě přirozený kolektiv kamarádů, jako mívají maminky s kamarádkami, protože většina tatínků-kamarádů není na rodičovské.

Samozřejmé role a tiché dohody

O tom, jestli je Sedmička pokrokovější než třeba nějaké zapadlé české maloměsto, bychom se mohli dohadovat. Pravdou je, že dojde-li na lámání chleba, hluboko ve strukturách společnosti, do které se rodíme jako do něčeho již hotového, jisté samozřejmosti a tiché dohody existují. Jak píše v ironickém tónu Matěj Mětelec v nedávném článku pro Deník N, „nejlépe tento kulturní habitus vystihuje hluboce zakořeněná představa, že dospělý muž si s malým dítětem při nejlepší vůli nedokáže poradit, kdežto žena má kdesi v DNA skrytý program, který se aktivuje, sotva se jí v náručí objeví novorozenec“. Tichou normou, jež se nakonec vždy prosadí vlastní setrvačností, vysvětluje v souvislosti s určitým „postpatriarchátem“, který přirovnává k Havlovu chápání posttotality. A jak mi vysvětlil jeden dejvicko-letenský otec, jenž má dcerku po rozvodu ve střídavé péči, tento „postpatriarchát“ nemusí fungovat nevýhodně jen pro ženy, ale stejně snadno se stane diskriminačním i vůči tatínkům.

Obecně si myslím, že úkolem otců by měla být snaha se na péči o dítě co nejvíce spolupodílet. Máme v tom co dohánět. Bohužel občas stále slýchám řeči „první tři roky se otce netýkají“.

Sem tam dostávám nevyžádané rady od matek, protože předpokládají, že si jako muž v té či oné situaci neporadím. Což však není můj případ.

Myslím si, že hodně mužů si zbytečně nedůvěřuje nebo se automaticky staví do role těch nešikovných, aby nevzali partnerce status „matka“ a náhodou jí neubrali na vážnosti. Osobně si myslím, že žena ocení víc, když partner převezme část povinností, které se na první pohled můžou zdát „ženské“.

Být dobrým příkladem

Ve světě, kde se ženy emancipovaly (nebo se o to minimálně pokoušejí), se dnes hodně mluví o krizi mužství. Co je tím myšleno? Mužům chybějí vhodné vzory k následování, mění se koncept vztahů, a tím pádem i rodičovství a muži si s tím nevědí rady a obecně si prý méně často řeknou o pomoc, takže více páchají sebevraždy, nebo se začínají věnovat sebepéči, až když je pozdě. Vhodným protilekem na krizi je ale určitě právě dítě, které na svém rodiči ve všech ohledech závisí. Ať už mají tatínkové holčičku, či kluka, vesměs se všichni shodli na tom, že je důležité jít dětem příkladem – tedy jako takzvaný „správnák“ konat, nikoliv o tom pouze hovořit. Zároveň je taky důležité nebýt

„odpojen“ od výchovy. Být tam, ale nejen fyzicky, nýbrž i ve všech ostatních rovinách. Správný otec je tedy nejspíš ten, který si hluboce a především zavčasu uvědomí, že najednou nemusí řešit pouze sebe, ale i děti. Děti, jež jako houba nasají všechno, co uvidí. Tatínkův vztah k sobě samému, ke světu kolem a v neposlední řadě taky k ženám. Jak zmiňuje respondent nedávného článku Vladimíra Ševely v Hospodářských novinách, „je to pomyslný vklad na emoční konto, který se s velkou pravděpodobností zúročí až později“.

Asi největší výzvou je trpělivost a sebekontrola, aby člověk hned kvůli všemu nenadával. Protože důležitým úkolem rodičů je být dětem oporou a dobrým vzorem.

Je těžké říct, že péči si dělíme 50 na 50, přece jen manželka s dětmi tráví víc času. Nicméně se snažím pomáhat jak ráno před odchodem, tak po příchodu z práce. A trávit s nimi většinu svého volného času. Občas to těžké je, můžete být například unavený z práce, ale snažím se hodit únavu za hlavu a věnovat se rodině.

Důležitou úlohou otce je zajistit, aby se matka zotavila z porodu. Pochopení její fyzické a psychické zátěže může být klíčové pro udržení rodiny pohromadě, když si stres začne vybírat svou daň.

Táta jako prvek dobrodružství

Velká část sedmičkových otců se shodla na tom, že táta by měl být ten, který do rodiny vnese dobrodružství. Podle mě je zrovna toto trochu stereotypní představa a často nefér vůči dobrodružným ženám, potažmo maminkám. Na druhou stranu, vzhledem k určitým biologickým danostem na tom samozřejmě něco je, a tak tedy táta = hravý a dravý dobrodruh. Zároveň mnozí zmínili důležitost kvality před kvantitou. Tedy schopnost využít čas, jehož mají třeba s dětmi méně než partnerka, skutečně naplno, v plné pozornosti a naplnit ho nevšedními aktivitami, které potomkovi ukážou život za hranicemi jeho všedních dnů. S dobrodružným prvkem u otců jistě částečně souvisí také rostoucí potřeba „přechodových rituálů“ mezi dětstvím a dospělostí pro chlapce. Hodně odborníků se shoduje na tom, že zatímco dívkám zůstává jako existenciální zlom první menstruace a porod, chlapci nutně potřebují dobrodružné muže, kteří jim „přechod“ naordinují zvenčí.

Tatínci jsou tady od toho, aby s dětmi trochu víc riskovali. Maminky jsou často velmi opatrné, což je samozřejmě dobře, ale je potřeba dát dětem prostor být odvážné – například sjet poprvé samo rampu u Stalina na odrážedle.

Snažím se jít příkladem a zapojovat děti do „chlapské“ práce (opravy apod.), aby se něco přiučily a cítily se potřebné, i za cenu, že to pak budu muset předělat.

Ona je ta pečující maminka, která všechno zařídí a vždycky má na všechno odpověď, a já jsem ten tatínek, kterého třeba nevidí úplně pořád, ale zažívají s ním dobrodružství.

Hrůza a smrtelnost

A nakonec mnozí narazili na téma strachu, hraničícího až s hrůzou, a také na v naší společnosti mnohdy stále ještě tabuizovanou smrt. Strach z toho, že ten malinkatý tvoreček je najednou na dospělém člověku (otci) stoprocentně závislý, že je úplně na dospělém, co s ním bude dělat, že pro jeho budoucí život je nezbytné z něj vychovat dobrého člověka, a že až trochu povyroste, uvidí každou chybu a každý charakterový nedostatek a v horším případě tyto neduhy převezme za své. Zároveň s tím, jak se promění role a člověk, který byl do té doby spíš dítětem svých rodičů, je najednou rodičem svého dítěte, jeden z tatínků zmínil, že si ve chvíli, kdy se dítě narodilo, uvědomil vlastní smrtelnost. Najednou věděl, že koloběh života a smrti je neúprosný a stejně jako jeho potomek do tohoto světa právě vešel, on z něho jednoho dne odejde.

Určitě se ve mně probudilo mnoho strachu, který jsem dřív neznal. Aby bylo vše v pořádku, nic se jim nestalo, někdo je nešikanoval...

S otcovskou rolí se ve mně probudila především potřeba zabývat se vlastním dětstvím a výchovou svých rodičů. Je to trochu terapeutické.

Určitě jsem daleko zodpovědnější, než jsem býval.

Mnohé problémy a situace, které se mi před narozením dcery zdály důležité, se staly malichernými. Dnes už ani nestojí za zmínku.

Naděje budoucnosti

Vlny emancipace, krize a progresivita – to všechno se v dějinách stále opakuje. Proti obvykle stojí silné konzervativní křídlo, které změnu vnímá jako ohrožení stávajícího stavu. Z názorů sedmičkových tatínků jsem nabyla dojmu, že ačkoliv i tady se objevují oba protiproudy, a někdy možná dokonce v jedné osobě, panuje tu vysoká míra respektu a touhy hledat řešení vhodná pro všechny. Prosazuje se důraz na citlivost ve vztazích mezi partnery i k dětem, sdílená představa, že do rodiny musí oba rodiče ideálně investovat neplacenou „práci“ a z mnohých věcí (muži u porodu, muži na rodičovské, muži jako učitelé ve školkách), jež byly považovány pouze za trend, se pomalu, ale jistě stává společenská norma, ba dokonce nutnost. Něco se děje a další naděje je v budoucnosti. Jak jinak.

UŽITEČNÉ ODKAZY

Instagramový profil táta na rodičovské

→ www.instagram.com/tata_na_rodicovske

Liga otevřených mužů

→ www.ilom.cz

FB stránka Dovychovat

→ www.facebook.com/dovychovat

Rodinné centrum Letná

→ www.rcletna.cz

English friendly FB skupina

→ Mámy a tátové Prahy 7 / Mums and Dads in Prague 7

→ případně pověstná Holešovická nebo Letenská parta

DOPORUČENÁ ČETBA

→ Mužský kód (Robert Garfield)

→ Co dělá z chlapců muže (Bret Stephenson)

→ Umění milovat (Erich Fromm)

Máte nějaký tip na zajímavou sedmičkovou skupinu nebo podnik, případně inspirativní knihu pro otce? Napište na RykrovaD@Praha7.cz, rádi vaše doporučení otiskneme třeba v redakční poště dalšího Hobuletu.

<https://www.praha7.cz/tatove-ze-sedmicky>